

Delictscenario

GRIP OP AGRESSIE (GOA), MODULE 5

Inhoudsopgave

Bijeenkomst 1. Het Kruispunt	3
Bijeenkomst 2. Gebeurtenissen vooraf	8
Bijeenkomst 3. Gevoelens	13
Bijeenkomst 4. Gedachten	18
Bijeenkomst 5. Gedragingen.....	23
Bijeenkomst 6. Goedpraters	28
Bijeenkomst 7. Ontremmers.....	33
Bijeenkomst 8. Schijnbaar onbelangrijke beslissingen	38
Bijeenkomst 9. Mijn risicosituaties.....	43
Bijeenkomst 10. De agressieketen, deel 1	50
Bijeenkomst 11. De agressieketen; deel 2.....	53
Bijeenkomst 12. Het signaleringsplan fase 3: dreigende crisis/delict	55
Bijeenkomst 13. Het signaleringsplan fase 0: ontspannen	57
Bijeenkomst 14. Het signaleringsplan fase 1: lichte spanning(en).....	59
Bijeenkomst 15. Het signaleringsplan fase 2: matige spanning(en).....	61
Bijeenkomst 16. Afsluiting module 5	63

Bijeenkomst 1: Het Kruispunt

Doelen

- De deelnemers weten wat signalen vooraf zijn.
- De deelnemers weten welke lichamelijke signalen zij vooraf kunnen hebben.
- De deelnemers weten welke gedachten/gevoelens/gedragingen zij vooraf kunnen hebben.

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/ uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- tekent het kruispunt op het bord.
- deelt de opdrachtformulieren uit.
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen.
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen.
- deelt het huiswerk uit.

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

Vandaag beginnen we met de module 'delictscenario'. De bedoeling van deze module is om jullie te leren dat het delict dat jullie gepleegd hebben niet zomaar gebeurd is. Voordat jullie het delict pleegden zijn er allerlei stappen aan voorafgegaan. Stappen die een keten vormen waar jullie zelf invloed op kunnen hebben. Jullie hebben allemaal al de modules Herkennen van Emotie en Herkennen van Denken gevolgd. Dus je weet al wat voor invloed je gedachten kunnen hebben op je gedrag. En je weet ook dat hoe jij je voelt van invloed is op jouw gedrag. We gaan nu een stap verder, we maken gebruik van wat jullie al geleerd hebben om terug te kijken op ieders delict en om voor elk van jullie je persoonlijke agressieketen op te stellen. Als laatste zullen we vanuit de keten een plan opstellen waarmee je kunt leren om de keten te beïnvloeden, waardoor de kans klein wordt dat je de keten helmaal zult aflopen en dus weer een delict zult plegen.

- Vraag of de deelnemers deze uitleg hebben begrepen
- Geef verdere uitleg indien deelnemers hierom vragen

[10 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

We gaan vandaag beginnen met de eerste stap van de keten. De eerste stap is het herkennen van signalen die er voor een gebeurtenis zijn. Vaak hebben jullie die signalen niet herkend of er niet op gelet. De bedoeling van vandaag is dat jullie deze signalen leren kennen en ook dat je weet welke signalen voor jou belangrijk zijn.

We gaan dit doen door een eenvoudig voorbeeld te geven. Daarna zullen jullie een opdracht moeten maken waarin jullie moeten proberen je eigen signalen te herkennen.

- Vraag of de deelnemers deze uitleg hebben begrepen
- Geef verdere uitleg indien deelnemers hierom vragen

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.	De deelnemers weten wat signalen vooraf zijn	Vertel het verhaal van het ongeluk op het kruispunt. Maak hier een tekening van op het bord Oefening 1. Vraag de deelnemers welke signalen ze als bromfietser hebben gemist. 2. Schrijf deze signalen op het bord.	Bord Stiften met verschillende kleuren
15 min.		Pauze	
15 min.	De deelnemers weten wat signalen bij (agressief) gedrag zijn	Geef uitleg over signalen die de deelnemers hebben bij hun (agressief) gedrag. Oefening 1. deel de opdrachtformulieren uit 2. vraag de deelnemers op te schrijven welke signalen ze voordat ze naar deze bijeenkomst gingen hadden. (lichamelijk, gedachten, gevoelens, gedragingen).	Pennen Formulieren

15 min.	De deelnemers weten wat hun signalen bij (agressief) gedrag zijn	1. Bespreek met elkaar wat iedereen heeft opgeschreven - Geef de deelnemers ruimte om elk iets te noemen - Vraag bij onduidelijkheid door naar wat ze precies bedoelen - Laat de deelnemers elkaar aanvullen - Let op dat lichamelijke signalen als gedachten/gevoelens/gedragingen benoemd worden	Bord Stiften
---------	--	--	-----------------

[10 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

We hebben vandaag stilgestaan bij signalen die voorafgaan aan een agressief delict. We hebben daarbij het onderscheid gemaakt tussen lichamelijke signalen en gedachten/gevoelens/gedragingen. Dit is de eerste stap in jullie agressieketen en ook de eerste mogelijkheid om hierop invloed uit te oefenen, namelijk door de signalen te (h)erkennen en er op te blijven letten.

[5 min.] Opdrachten

Schrijf voor de volgende keer op welke signalen jij tijdens je delict hebt gemist of toen nog niet herkende.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

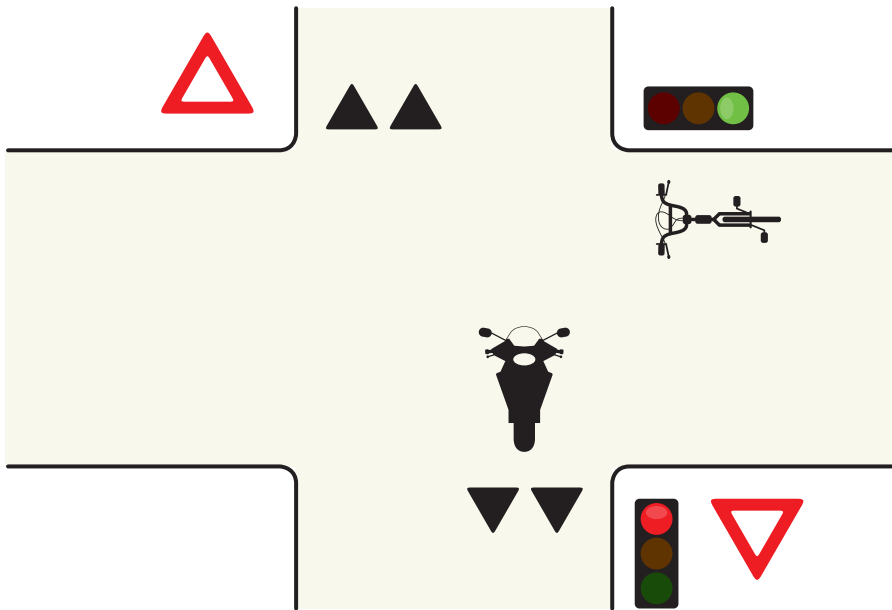
Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Het Kruispunt

De agressie die jullie hebben getoond, kun je vergelijken met een door jullie veroorzaakt ongeluk op een kruising.

In dit voorbeeld reed een van jullie (**noem naam**) en hij reed een fietser aan, die van rechts kwam (**co-trainer tekent onderstaande kruising op het bord**)

- Vraag of de deelnemers deze uitleg hebben begrepen
- Geef verdere uitleg indien deelnemers hierom vragen

Als jullie terugkijken naar dit ongeluk, wat valt jullie dan op?
Welke signalen heeft de brommerrijder gemist?

- hij heeft bijvoorbeeld niet gezien dat het stoplicht op rood staat.
- hij heeft ook niet gezien dat er haaiantanden op de weg staan.
- hij heeft niet gezien dat er een bord staat dat je voorrang moet geven.
- hij heeft er niet opgelet dat de fietser van rechts komt.

Kortom hij heeft veel signalen gemist of genegeerd, zich er niets van aangetrokken!
Dit voorbeeld kun je vergelijken met agressief gedrag. Ook daarmee hebben jullie een ongeluk veroorzaakt en jullie hebben niet gelet op de signalen die jullie hebben gekregen.
De signalen die je krijgt, kun je verdelen in signalen die je **lichaam** geeft en signalen die je **gedachten/gevoelens/gedragingen** geven, voorafgaand aan het geweldsdelict.

- Herinner de deelnemers aan wat zij bij Herkennen van gevoelens 1, PMT hebben geleerd.
- Herinner de deelnemers hierbij aan de modules Herkennen van gevoelens 2 en Herkennen van gedachten.

Opdracht

Je bent van de afdeling naar het bijeenkomstlokaal gekomen. Deze wandeling is een gebeurtenis die je kunt vergelijken met het kruispunt. Dus tijdens deze wandeling zijn er waarschijnlijk ook signalen aanwezig geweest. Probeer hieronder die signalen op te schrijven.

Lichamelijke signalen:

Gedachten:

Gevoelens:

Gedragingen:

Opdracht

Ga terug in de tijd, denk aan jouw delictsituatie. Als het je kan helpen kun je jouw delictverhaal nog eens doorlezen. Probeer je goed te concentreren op die gebeurtenis en probeer de signalen te herinneren die je gemist hebt of toen nog niet kende. Probeer hieronder die signalen op te schrijven.

Lichamelijke signalen:

Gedachten:

Gevoelens:

Gedragingen:

Bijeenkomst 2: Gebeurtenissen vooraf, de eerste stap in de agressieketen

Doelen

- de deelnemers weten wat gebeurtenissen vooraf zijn die je raken.
- de deelnemers weten welke gebeurtenissen vooraf hen raakten bij het delict.

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Blanco papier
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken van huiswerkopdracht

De vorige keer zijn we begonnen met de agressieketen. Hierbij hebben we sti gestaan bij de signalen vooraf die er in iedere situatie zijn. Denk nog maar eens terug aan het voorbeeld van het kruispunt. We hebben met elkaar signalen proberen te herkennen op het moment dat jullie naar de bijeenkomst kwamen. Als huiswerk moesten jullie terug gaan naar de delictsituatie om proberen te achterhalen welke signalen je nog kunt herinneren die er toen waren die je genegeerd hebt of niet hebt herkent.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers signalen noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we beginnen met de eerste schakel van de agressieketen. Zoals we de vorige keer ook al genoemd hebben, bestaat de keten uit vele schakels of elementen. Het begin bestaat vaak uit op het eerste gezicht onbelangrijke gebeurtenissen of handelingen en weinig opvallende gedachten die in je opkomen of gevoelens die bij je ontstaan. Deze eerste schakels hoeven nog niet automatisch tot het vertonen van agressief gedrag te leiden, maar kunnen een start zijn voor de rest van de keten met aan het einde ervan het agressieve gedrag (delict).

*Deze eerste schakels moeten voor jullie in de toekomst **signalen** (een **waarschuwingssysteem**) vormen. Ze wijzen erop dat er iets mis is met hoe je denkt, doet of voelt op dat moment in jouw leven van die dag.*

- Vraag of de deelnemers deze uitleg hebben begrepen.
- Geef verdere uitleg indien deelnemers hierom vragen.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat gebeurtenissen vooraf zijn	Oefening: 1. deel het formulier met voorbeelden uit 2. geef de deelnemers 2 minuten om het te lezen 3. vraag de deelnemers of iemand een van deze gebeurtenissen herkent. 4. bespreek het gevolg van deze gebeurtenis	Formulieren Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke gebeurtenissen hun raakt	Oefening: 1. laat deelnemers opschrijven welke gebeurtenis hen raakt, b.v. gepest worden, iemand die overlijdt etc. Geef ze hiervoor 5 minuten 2. bespreek wat de deelnemers hebben opgeschreven.	Papier Pennen Bord stiften

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag hebben we stilgestaan bij de eerste schakel van de agressieketen. Belangrijk om te onthouden is dat deze schakel in de toekomst een waarschuwingssysteem moet vormen. Ze moeten jullie erop wijzen dat er iets mis is met hoe je denkt, doet of voelt op dat moment in jouw leven van die dag. Ook dat deze eerste schakel niet automatisch leiden tot agressief gedrag.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Huiswerk

Probeer voor het huiswerk minimaal twee gebeurtenissen vooraf te beschrijven die bij jouw agressieketen horen. Je mag hierbij gebruik maken van het formulier dat tijdens de bijeenkomst is uitgedeeld waarop voorbeelden beschreven staan. Mogelijk herinner je hierdoor makkelijker een gebeurtenis vooraf van jouw keten.

Opdracht

Hieronder staat een aantal voorbeelden van de eerste schakels, die eerste waarschuwingssignalen. Kijk of er een voor jou bekend voor komt.

1. Ik kreeg een flinke financiële tegenslag. Ik werd humeurig en sloot me voor anderen af
2. Ik kreeg op mijn donder op school/op mijn werk en voelde me gespannen.
3. Ik werd vernederd en kon het die ander niet betaald zetten. Ik voelde me gefrustreerd en reageerde dat op een ander af.
4. Ik kreeg of bereikte niet wat ik wilde, ik werd boos en ging dwingen. Ik voelde me machteloos.
5. Ik kreeg problemen met vrienden of kennissen, ik trok me terug en voelde me afgewezen.
6. Ik begon alcohol te drinken (drugs te gebruiken), ik werd driftig en kreeg ruzie met de mensen in mijn directe omgeving.
7. Ik had problemen met een vriend/vriendin en maakte daar ruzie over, ik liep kwaad weg en voelde me afgewezen.
8. Ik verveelde me, had geen hobby's, keek alleen maar televisie/computerde als ik thuis was en bemoeide me niet met anderen. Ik was uit mijn humeur en gesloten.
9. Ik hoorde iemand wat over mijn moeder/familie zeggen.
10. Ik werd uitgedaagd op straat, mensen toonden geen respect voor mij.

Opdracht

Kijk naar hoe je leven was ten tijde van het delict: wat gebeurde er die dag, wat voelde je, wat deed je? Het kan een concrete gebeurtenis zijn of een bepaalde dag maar het kan ook een situatie zijn waarin jij je al een langere periode van je leven bevond.

Probeer hieronder **minimaal twee** Gebeurtenissen Vooraf te beschrijven die bij jouw agressieketen horen:

Ik

Ik

Bijeenkomst 3: Gevoelens

Doelen

- De deelnemers kunnen hun gevoelens benoemen
- De deelnemers weten welke invloed hun gevoelens hebben op hun gedrag
- De deelnemers weten welke gevoelens tijdens hun delict een rol speelde
- De deelnemers erkennen de gevoelens die zij tijdens het delict hadden

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens deze bijeenkomst gebruik van de informatie uit de module "Herkennen van gevoelens"
- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit.

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige bijeenkomst hebben we stilgestaan bij de eerste schakel van de agressieketen. Belangrijk om te onthouden was dat deze schakel in de toekomst een waarschuwingssysteem moet vormen. Ze moeten jullie erop wijzen dat er iets mis is met hoe je denkt, doet of voelt op dat moment in jouw leven van die dag. Ook dat deze eerste schakel niet automatisch leiden tot agressief gedrag. Als huiswerk moesten jullie minimaal twee gebeurtenissen vooraf te beschrijven die bij jouw agressieketen horen.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers gebeurtenissen vooraf noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we het hebben over de tweede schakel van de agressieketen, namelijk de Gevoelens. De gemoedstoestand waarin je verkeerde op de dag of avond voordat je het delict pleegde. Die gevoelens kunnen zijn opgeroepen door een Gebeurtenis vooraf, maar kunnen ook aanwezig zijn zonder dat zij door een bepaalde gebeurtenis werden opgeroepen. Denk bij deze tweede stap ook aan de module Herkennen van gevoelens die jullie allemaal al gevolgd hebben.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat gevoelens zijn	Oefening 1. deel het formulier met voorbeelden uit 2. geef de deelnemers 2 minuten om het te lezen 3. vraag de deelnemers of iemand een van deze gevoelens herkent. 4. bespreek het gevolg van dit gevoel	Formulieren Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke gevoelens er op dit moment spelen en kunnen hier uiting aan geven	Oefening 1. deel de opdrachtformulieren uit 2. vraag de deelnemers op te schrijven welke gevoelens ze voordat ze naar deze bijeenkomst gingen hadden. 3. bespreek met elkaar wat iedereen heeft opgeschreven.	Papier Pennen Bord stiften

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag hebben we stilgestaan bij de tweede schakel van de agressieketen. Belangrijk om te onthouden is dat deze schakel in de toekomst onderdeel kan/ moet zijn van het waarschuwingssysteem. Je gevoelens kunnen een directe voorbode zijn voor een agressieve uitbarsting. Het is bijna onmogelijk om je optimistisch en enthousiast te voelen over je leven vlak voordat je iemand met agressie tegemoet treedt/ een delict pleegt.

Huiswerk

Probeer voor het huiswerk minimaal twee gevoelens te beschrijven die bij jouw agressieketen horen. Je mag hierbij gebruik maken van het formulier dat tijdens de bijeenkomst is uitgedeeld waarop voorbeelden beschreven staan. Mogelijk herinner je hierdoor makkelijker een gevoel dat aanwezig was tijdens of vlak voor je delict.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Opdracht

Hieronder staan een aantal voorbeelden van de tweede schakel, de gevoelens. Kijk of er een voor jou bekend voor komt.

Ik voel me depressief

Ik ben angstig

Ik ben boos

Ik voel me afgewezen

Ik voel me een mislukking

Ik verveel me

Ik voel me zielig

Ik voel me minderwaardig

Ik voel me teleurgesteld

Ik ben opgefokt

Ik voel me nutteloos

Opdracht

Je bent van de afdeling naar het bijeenkomstlokaal gekomen. Deze wandeling is een gebeurtenis die je kunt vergelijken met het kruispunt. Dus tijdens deze wandeling zijn er waarschijnlijk ook gevoelens aanwezig geweest.

Probeer hieronder die gevoelens op te schrijven.

Ik voelde me

Ik voelde me

Ik voelde me

Huiswerkopdracht

Gevoelens zijn de tweede schakel uit de agressieketen. Ze zijn de directe voorbodes voor een agressie-uitbarsting. Het is bijna onmogelijk om je optimistisch en enthousiast te voelen over je leven vlak voordat je iemand met agressie tegemoet treedt of een delict pleegt.

Beschrijf hieronder **minimaal twee gevoelens** die bij jouw agressieketen horen:

Ik voelde me

Ik voelde me

Ik voelde me

Bijeenkomst 4: Gedachten

Doelen

- De deelnemers kunnen hun gedachten benoemen
- De deelnemers weten welke invloed hun gedachten hebben op hun gedrag
- De deelnemers weten welke gedachten tijdens hun delict een rol speelde
- De deelnemers erkennen de gedachten die zij tijdens het delict hadden

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens deze bijeenkomst gebruik van de informatie uit de module "Herkennen van Gedachten"
- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit.

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige bijeenkomst hebben we stilgestaan bij de tweede schakel van de agressieketen, de Gevoelens. Belangrijk om te onthouden was dat deze schakel in de toekomst onderdeel kan/ moet zijn van het waarschuwingssysteem. Je gevoelens kunnen een directe voorbode zijn van een agressieve uitbarsting. Het is bijna onmogelijk om je optimistisch en enthousiast te voelen over je leven vlak voordat je iemand met agressie tegemoet treedt/ een delict pleegt. Als huiswerk moesten jullie minimaal twee gevoelens beschrijven die bij jouw agressieketen horen.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers signalen noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we verder met de volgende schakel, de gedachten, die je gebruikt om je agressieketen verder te laten verlopen. Alle agressieplegers hebben bepaalde gedachteprocessen die deel uitmaken van hun misbruikketting. Bij jullie is dat niet anders. Veel van dergelijke gedachten die de keten in standhouden zijn "denkfouten". Denk hierbij ook aan de bijeenkomsten bij de module Herkennen van Gedachten die jullie allemaal gevolgd hebben

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat hun gedachten zijn	Oefening 1. deel het formulier met voorbeelden uit 2. geef de deelnemers 2 minuten om het te lezen 3. vraag de deelnemers of iemand een van deze gedachten herkent. 4. bespreek het gevolg van deze gedachte(n)	Formulieren Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke gedachten er op dit moment spelen.	Oefening 1. deel de opdrachtformulieren uit 2. vraag de deelnemers op te schrijven welke gedachten ze voordat ze naar deze bijeenkomst gingen hadden. 3. bespreek met elkaar wat iedereen heeft opgeschreven.	Papier Pennen Bord stiften

[10 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag hebben we stilgestaan bij de volgende schakel die je gebruikt om je agressieketen verder te laten verlopen, de Gedachten. Belangrijk om te onthouden is dat alle agressieplegers bepaalde gedachteprocessen hebben die deel uitmaken van hun misbruikketting. Dat veel van die gedachten die de keten in stand houden "denkfouten" zijn

[5 min.] Huiswerk

Probeer voor het huiswerk minimaal twee gedachten te beschrijven die bij jouw agressieketen horen. Je mag hierbij gebruik maken van het formulier dat tijdens de bijeenkomst is uitgedeeld waarop voorbeelden beschreven staan. Mogelijk herinner je je hierdoor makkelijker een gedachte die aanwezig was tijdens of vlak voor je delict.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Opdracht

Hieronder staat een aantal voorbeelden van gedachten die vaak door plegers van agressie genoemd worden:

1. ik mag agressief reageren als ik respectloos wordt behandeld
2. ik voel me beter als ik mijn boosheid uit
3. ik reageer alleen agressief omdat anderen mij uitdagen
4. ik voel me niet in staat om goed met mijn leven om te gaan
5. ik mag mijn onzekerheid niet aan anderen laten zien
6. ik wil wraak nemen
7. ik denk dat mensen er op uit zijn om me te grazen te nemen
8. ik kan er niets aan doen dat ik agressief wordt
9. ik hoef niets te proberen, ik misluk toch
10. ik word agressief omdat anderen mij discrimineren
11. ik vind dat ik altijd moet terugslaan als ik geslagen wordt
12. ik vraag me af waarom mij dit overkomt
13. ik ben nooit fout
14. ik vind dat je moet slaan voordat jezelf geslagen wordt
15. ik word toch niet gepakt door de politie
16. ik denk dat je met slaan respect afdwingt
17. ik ben eigenlijk dom
18. ik vind dat je een mietje bent als je laat slaan
19. ik verdien medelijden met mezelf te hebben
20. ik vind dat het niet goed is als het niet op mijn manier gaat

Opdracht

Je bent vandaag weer van de afdeling naar het bijeenkomstlokaal gekomen. Tijdens deze wandeling zijn er waarschijnlijk ook gedachten aanwezig geweest.

Probeer hieronder die gedachten op te schrijven.

Ik

Ik

Ik

Huiswerkopdracht

Gedachten zijn de volgende schakel uit de agressieketen. Alle agressieplegers hebben bepaalde gedachteprocessen die deel uit maken van hun misbruikketting. Veel van dergelijke gedachten die de keten in stand houden zijn "denkfouten".

Beschrijf hieronder **minimaal twee gedachten** die bij jouw agressieketen horen:

Ik

Ik

Ik

Bijeenkomst 5: Gedragingen

Doelen

- De deelnemers kunnen hun gedragingen benoemen
- De deelnemers weten welke gedachten en gevoelens invloed hebben op hun gedrag
- De deelnemers weten welke gedragingen voor of tijdens hun delict een rol speelde
- De deelnemers (h)erkennen hun gedrag tijdens het delict

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit.

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

Vorige keer hebben we stilgestaan bij de Gedachten, de volgende schakel die je gebruikt om je agressieketen verder te laten verlopen. Belangrijk om te onthouden was dat alle agressieplegers bepaalde gedachteprocessen hebben die deel uitmaken van hun misbruikketting. Dat veel van die gedachten die de keten in stand houden "denkfouten" zijn:

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers signalen noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

We hebben het gehad over gevoelens en gedachten en de invloed daarvan op jullie gedrag. Vandaag gaan we het over het gedrag zelf hebben. Vanuit de modules Herkennen van gevoelens en Herkennen van gedachten weten jullie de invloed van gevoelens, emoties en gedachten op jullie gedrag. Tijdens het delict was dit niet anders. Mogelijk was je overspoeld door negatieve gevoelens of was je kwaad. Je doe dan bepaalde dingen die opvallend zijn en die je je zult herinneren.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat hun gedragingen zijn	Oefening <ol style="list-style-type: none"> 1. deel het formulier met voorbeelden uit 2. geef de deelnemers 2 minuten om het te lezen 3. vraag de deelnemers of iemand een van deze gedragingen herkent. 4. bespreek het gevolg van deze gedragingen 	Formulieren Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke gedrag ze op dit moment laten zien/ doen.	Oefening <ol style="list-style-type: none"> 1. deel de opdrachtformulieren uit 2. vraag de deelnemers op te schrijven welke gedragingen ze kunnen herinneren voordat ze naar deze bijeenkomst gingen. 3. bespreek met elkaar wat iedereen heeft opgeschreven. 	Papier Pennen Bord stiften

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag hebben we het gehad over gedragingen, ons gedrag vlak voor of tijdens een gebeurtenis. Onze gedachten en gevoelens zijn daarop van invloed. Bij heftige gevoelens zijn onze gedragingen vaak opvallend en kunnen we die herinneren.

Huiswerk

Probeer voor het huiswerk minimaal twee gedragingen te beschrijven die bij jouw agressieketen horen. Je mag hierbij gebruik maken van het formulier dat tijdens de bijeenkomst is uitgedeeld waarop voorbeelden beschreven staan. Mogelijk herinner je hierdoor makkelijker gedrag dat aanwezig was tijdens of vlak voor je delict.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Opdracht

Hieronder staat een aantal voorbeelden van gedragingen die vaak door plegers van agressie gedaan worden:

1. Ik verhef mijn stem
2. Ik ga schreeuwen
3. Ik vermijd oogcontact
4. Ik word heel stil
5. Ik staar naar de vloer en bijt op mijn nagels
6. Mijn lichaam wordt gespannen en star
7. Ik word stiekem en houd dingen achter
8. Ik houd mijn kaken op elkaar als ik heel kwaad ben
9. Ik lach terwijl mij pijn wordt gedaan
10. Ik krijg een rood hoofd, ik bal mijn vuisten
11. Ik word sarcastisch en ruziezoekend
12. Ik antwoord niet als er tegen mij gesproken wordt
13. Ik kijk onverschillig
14. Ik staar in de ruimte
15. Ik word heel passief of juist heel agressief
16. Ik isoleer me en vermijd contact met anderen
17. Ik ga alcohol drinken
18. Ik ga heel druk praten en/of bewegen
19. Ik intimideer anderen
20. Ik ga grove taal gebruiken
21. Ik ga drugs gebruiken
22. Ik ga de clown uithangen, neem niets meer serieus

Opdracht

Je bent vandaag weer van de afdeling naar het bijeenkomstlokaal gekomen. Voordat je naar de bijeenkomst kwam heb je waarschijnlijk nog een aantal dingen gedaan, misschien nog tijdens de wandeling naar het lokaal. Probeer hieronder die gedragingen hieronder op te schrijven.

Ik

Ik

Ik

Huiswerkopdracht

Gedragingen zijn de volgende schakel uit de agressieketen. Alle agressieplegers hebben bepaalde gedragingen als ze overspoeld worden door negatieve gevoelens of kwaad zijn. Gedragingen die je dan laat zien zijn opvallend en die zul je je kunnen herinneren.

Beschrijf hieronder **minimaal twee voorbeelden van gedrag** die bij jouw agressieketen horen:

Ik

Ik

Ik

Bijeenkomst 6: Goedpraters

Doelen

- De deelnemers weten wat goedpraters zijn
- De deelnemers weten wat het gebruik van goedpraters betekent
- De deelnemers weten welke goedpraters zij vaak gebruiken
- De deelnemers weten welke goedpraters zij gebruikten voor of tijdens hun delict

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit.

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

In de vorige bijeenkomst hebben we het gehad over gedragingen, ons gedrag vlak voor of tijdens een gebeurtenis. Onze gedachten en gevoelens zijn daarop van invloed. Bij heftige gevoelens zijn onze gedragingen vaak opvallend en kunnen we die herinneren. Als huiswerk moest je proberen minimaal twee gedragingen te beschrijven die bij jouw agressieketen horen.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers signalen noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[10 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Voorafgaande aan je agressieve handelingen heb je excuses bedacht om het gedrag voor jezelf te rechtvaardigen. Je hebt "goedpraters" verzonnen om je op voorhand te verontschuldigen voor je agressieve gedrag/ delict, terwijl je wist dat het gedrag fout was. Het verzinnen van die excuses is een zeer wezenlijk onderdeel van je agressieketen. Elke "goedprater" die je bedacht bracht je dichterbij het punt waar je over jouw morele bedenkingen (gewetensbezwaren, normen) heen kon stappen en een delict kon plegen.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat hun goedpraters zijn	Oefening <ol style="list-style-type: none"> 1. deel het formulier met voorbeelden uit 2. geef de deelnemers 2 minuten om het te lezen 3. vraag de deelnemers of iemand een van deze goedpraters herkent. 4. bespreek het gevolg van deze goedpraters 	Formulieren Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke goedpraters ze vaak gebruiken.	Oefening <ol style="list-style-type: none"> 1. deel de opdrachtformulieren uit 2. vraag de deelnemers op te schrijven welke goedpraters ze zich kunnen herinneren voordat ze naar deze bijeenkomst gingen, of hun huiswerk niet hebben gemaakt. 3. bespreek met elkaar wat iedereen heeft opgeschreven. 	Papier Pennen Bord stiften

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag hebben we het gehad over goedpraters. Dit zijn excuses die je vooraf hebt bedacht om je op voorhand te kunnen verontschuldigen voor je agressie, je delict, terwijl je wist dat het gedrag fout was. Het verzinnen van deze excuses is een belangrijk onderdeel van je agressieketen. Elke "goedprater" die je hebt bedacht bracht je dichterbij het punt waar je over je eigen grenzen, regels, normen, heen kon stappen en een delict kon plegen.

Huiswerk

Probeer voor het huiswerk minimaal twee goedpraters te beschrijven die bij jouw agressieketen horen. Je mag hierbij gebruik maken van het formulier dat tijdens de bijeenkomst is uitgedeeld waarop voorbeelden beschreven staan. Mogelijk herinner je hierdoor makkelijker goedpraters die je gebruikt hebt tijdens of vlak voor je delict.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Opdracht

Hieronder staan een aantal voorbeelden van goedpratens die vaak door plegers van agressie gebruikt worden:

1. Het slachtoffer heeft mij uitgedaagd en verdient niet beter
2. Wie mij niet met respect behandelt, weet wat hem te wachten staat
3. Het is geen agressie, het is zelfverdediging
4. Iemand die mij lang dwarszit verdient niet beter
5. Als iemand wat over mijn familie zegt, krijgt hij de volle laag
6. Ik dwing respect af door iemand te slaan
7. Als een van mijn vrienden wordt aangevallen, moet ik voor hem opkomen
8. Door te vechten laat ik zien dat er niet met mij niet gesold kan worden
9. Als je je niet verdedigt, nemen ze je de volgende keer nog harder te grazen
10. Door te vechten bewijs ik mezelf ten opzichte van mijn vrienden.
11. Er zijn ergere dingen dan iemand slaan
12. Het is toch normaal dat ik hier agressief van word
13. Andere delicten zijn veel erger, gemener

Opdracht

Je bent vandaag weer van de afdeling naar het bijeenkomstlokaal gekomen. Voordat je naar de bijeenkomst kwam heb je misschien nog wel gebruik gemaakt van een "goedprater", bijvoorbeeld om dat je het huiswerk niet gemaakt hebt. Mogelijk heb je ook een excuus bedacht op de afdeling omdat je iets niet wilde vertellen of doen.

Probeer hieronder die goedpratens hieronder op te schrijven.

Goedprater:

Goedprater:

Goedprater:

Huiswerkopdracht

Goedpraters zijn de volgende schakel uit de agressieketen. Voorafgaande aan je delict heb je excuses bedacht om het gedrag voor je zelf te rechtvaardigen. Je hebt "goedpraters" verzonnen om je op voorhand te verontschuldigen voor je agressieve gedrag, terwijl je wist dat het fout was. Elke "goedprater" die je bedacht, bracht je dichterbij het daadwerkelijk plegen van het delict. Beschrijf hieronder **minimaal twee voorbeelden van goedpraters** die bij jouw agressieketen horen:

Goedprater:

Goedprater:

Goedprater:

Bijeenkomst 7: Ontremmers

Doelen

- De deelnemers weten wat ontremmers zijn
- De deelnemers weten welke ontremmers er zijn
- De deelnemers weten wat ontremmers voor invloed hebben op hun gedrag
- De deelnemers weten welke ontremmers zij gebruikten voor of tijdens hun delict

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

Vorige keer hebben we het gehad over goedpraters. Dit zijn excuses die je vooraf hebt bedacht om je op voorhand te kunnen verontschuldigen voor je agressie, je delict, terwijl je wist dat het gedrag fout was. Het verzinnen van deze excuses is een belangrijk onderdeel van je agressieketen. Elke "goedprater" die je hebt bedacht bracht je dichterbij het punt waar je over je eigen grenzen, regels, normen, heen kon stappen en een delict kon plegen. Voor het huiswerk moesten jullie minimaal twee goedpraters te beschrijven die bij jullie agressieketen horen.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers signalen noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal.

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag is het onderwerp ontremmers, de volgende schakel in jullie agressieketen. Het drinken van alcohol of het gebruik van drugs heeft invloed op je denken, doen en voelen. Sommige mensen zeggen dat de 'remmen los gaan' als ze alcohol of drugs gebruiken. Anderen worden juist rustig of vallen in slaap. Naast alcohol en drugs zijn er nog andere ontremmers, bv. pijnklachten, slapeloosheid of een slechte lichamelijke conditie.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat ontremmers zijn. Deelnemers weten welke invloed ontremmers op hen heeft.	Oefening 1. deel het formulier met vragen uit 2. geef de deelnemers 10 minuten om de vragen te beantwoorden 3. bespreek de antwoorden die opgeschreven zijn	Formulieren Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke ontremmers ze vaak gebruiken of aanwezig zijn	Oefening 1. deel het formulieren met voorbeelden uit 2. vraag de deelnemers enkele minuten naar het eerste voorbeeld te kijken. 3. vraag wat de deelnemers ervan herkennen en hoe het bij hen werkt. 4. werk alle voorbeelden af.	Papier Pennen Bord stiften

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag hebben we het gehad over ontremmers. Hierbij denkt iedereen onmiddellijk aan het drinken van alcohol en het gebruiken van drugs. Maar er zijn meer ontremmers, het zijn allemaal middelen die je boosheid kunnen aanjagen. Zo kunnen ook lichamelijke factoren van invloed zijn op je agressieve gedrag. Ook situaties kunnen als ontremmer fungeren, ze lokken bij jou agressie uit, roepen agressie bij je op.

Huiswerk

Probeer voor het huiswerk minimaal twee ontremmers te beschrijven die bij jouw agressieketen horen. Je mag hierbij gebruik maken van het formulier met voorbeelden dat tijdens de bijeenkomst is uitgedeeld. Mogelijk herinner je hierdoor dat er naast alcohol en drugs ook andere ontremmers waren voor jouw agressieve gedrag tijdens of vlak voor je delict.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Opdracht

Het drinken van alcohol of het gebruiken van drugs heeft invloed op je denken, doen en voelen. Sommige mensen zeggen dat 'de remmen los gaan' als ze alcohol gebruiken of drugs gebruiken. Anderen worden juist rustig of vallen zelfs in slaap.

Hieronder staat een aantal vragen die te maken hebben met ontremmers.

Probeer deze vragen te beantwoorden.

Welke invloed heeft het gebruik van alcohol of drugs op jou?

Welke invloed heeft alcohol of drugs op jouw agressieve gedrag?

Andere ontremmers kunnen ook van invloed zijn op je agressieve gedrag, zoals lichamelijke factoren. Voorbeelden hiervan zijn:

Slapeloosheid

Nachtmerries

Lichamelijke pijnklachten (b.v. buikpijn, kiespijn)

Hyperventilatieklachten

Een slechte lichamelijke conditie.

Zijn er voor jou bepaalde lichamelijke factoren van invloed op je agressieve gedrag?

Opdracht

Zoals al een aantal keren benoemd is, zijn er naast alcohol en drugs ook nog andere ontremmers. We hebben de lichamelijke factoren al besproken. Ook situaties kunnen hun invloed hebben op je agressieve gedrag. Hieronder staat een aantal situaties beschreven die we gezamenlijk gaan bespreken aan de hand van de vragen die erbij staan.

Bekend is dat het meedragen van een wapen het effect kan hebben dat je boosheid in een bepaalde situatie sneller en hoger oploopt.

Herken je dit? Hoe werkt dat bij jou?

Bekend is dat een vriendengroep waarin je verkeert, die net zo vaak agressief gedrag vertoont als jijzelf, het effect kan hebben dat je niet merkt dat je agressief gedrag vertoont.

Herken je dit? Hoe werkt dat bij jou?

Je kunt met je verschijning ook een 'ontremmende' uitwerking hebben op anderen in je omgeving. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de houding waarmee je een discotheek binnenstapt of waarmee je de portier aan de deur tegemoet loopt. Je gezichtsuitdrukking en de manier waarop je uit je ogen kijkt (strak, gespannen, boos), je haardracht, de hoeveelheid goud die zichtbaar om je nek, polsen, oren etc. zit.

Herken je dit? Welke onderdelen van jouw uiterlijk roepen –ongewild– andermans agressie over je af?

Huiswerkopdracht

Ontremmers zijn de volgende schakel uit de agressieketen. Voorafgaande en ook tijdens je delict zijn er mogelijk ontremmers aanwezig geweest die jouw boosheid versterkt hebben. Zo kan je denken aan alcohol en drugsgebruik, maar ook aan lichamelijke factoren. Ook situaties kunnen een ontremmer zijn voor jouw agressieve gedrag. Tot slot zijn er mogelijk aspecten in jouw verschijning die agressie van anderen oproepen en dat op jou richten. Beschrijf hieronder **minimaal twee voorbeelden van ontremmers** die bij jouw agressieketen horen:

Ontremmer:

Ontremmer:

Ontremmer:

Bijeenkomst 8: Schijnbaar onbelangrijke beslissingen

Doelen

- De deelnemers weten wat schijnbaar onbelangrijke beslissingen zijn
- De deelnemers herkennen schijnbaar onbelangrijke beslissingen
- De deelnemers hebben besef van hoe vaak ze beslissingen nemen
- De deelnemers weten welke beslissingen zij namen voor of tijdens hun delict

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit.

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

In de vorige bijeenkomst hebben we het gehad over ontremmers. Hierbij dacht iedereen onmiddellijk aan het drinken van alcohol en het gebruiken van drugs. Maar er waren meer ontremmers, allemaal middelen die je boosheid kunnen aanjagen. Zo bleek dat ook lichamelijke factoren van invloed kunnen zijn op je agressieve gedrag. Ook werd duidelijk dat situaties als ontremmer kunnen fungeren, ze lokken bij jou agressie uit, roepen agressie bij je op. Als huiswerk moesten jullie minimaal twee ontremmers beschrijven die bij jouw agressieketen horen.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers signalen noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we het hebben over schijnbaar onbelangrijke beslissingen. Voordat je agressief gedrag vertoont, neem je altijd bepaalde beslissingen die de kans groter maken dat je in een agressieopwekkende situatie terechtkomt, en dus agressief gedrag gaat vertonen. In de meeste gevallen heb je het niet van jezelf door dat je deze beslissingen neemt. Je weet meestal ook niet dat jouw eigen beslissingen de kans op agressief gedrag groter maken. We zullen dit aan de hand van een voorbeeldverhaal proberen duidelijk te maken.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat schijnbaar onbelangrijke beslissingen zijn	Oefening 1. deel het voorbeeld verhaal uit 2. geef de deelnemers 15 minuten om het verhaal te lezen en de vraag te beantwoorden 3. bespreek de antwoorden die opgeschreven zijn	Formulieren Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke schijnbaar onbelangrijke beslissingen ze genomen hebben voor of tijdens hun delict	Oefening 1. Vraag toestemming van een deelnemer om zijn delictscenario te gebruiken. 2. vraag deelnemers te onderbreken bij het voorlezen als zij vinden dat er een S.O.B. wordt genomen 3. begin met voorlezen van het delictscenario.	Papier Pennen Bord Stiften Processen-verbaal

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag ging het over schijnbaar onbelangrijke beslissingen. Voordat je agressief gedrag vertoont neem je bepaalde beslissingen die de kans groter maken dat je in een agressieopwekkende situatie terechtkomt, en dus agressief gedrag gaat vertonen. In de meeste gevallen heb je het niet van jezelf door dat je deze beslissingen neemt, kijk daarnaar het voorbeeld van Jan. Je weet meestal ook niet dat jouw eigen beslissingen de kans op een delict groter maken.

Huiswerk

Het huiswerk naar aanleiding van dit onderwerp is om jouw delictscenario nog eens goed door te nemen, eventueel ook de processen-verbaal nog eens te lezen en dan minimaal drie schijnbaar onbelangrijke beslissingen hier uit te halen en op te schrijven, meer mag ook. Je mag gebruik maken van het voorbeeldverhaal dat uitgedeeld is tijdens de bijeenkomst om je hierbij te helpen.

N.B. Begin het delictscenario ongeveer 24 uur voordat je het delict pleegde.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Voorbeeldverhaal Jan

Lees het onderstaande voorbeeld verhaal over Jan. Als je het verhaal helemaal gelezen hebt probeer je de schijnbaar onbelangrijke beslissingen die Jan genomen heeft, waardoor hij uiteindelijk in een situatie terecht kwam waarin hij agressief gedrag vertoonde, op te schrijven.

Jan is een jongen van 17 jaar. Hij is vaak met de politie in aanraking gekomen vanwege agressief gedrag op straat. Ook is hij vorig jaar van school gestuurd wegens agressief gedrag tegen leerkrachten en wegens het regelmatig vechten met klasgenoten. Jan wordt vaak agressief als hij ergens teleurgesteld over is en als hij alcohol heeft gedronken. Hij weet dit ook van zichzelf. Verder is Jan een enorme Feijenoord-fan.

Op een zondagmiddag gaat Jan naar Feijenoord - Ajax in de Kuip. Feijenoord verliest die wedstrijd met 0-3. De kansen op het landskampioenschap voor Feijenoord zijn met dit verlies verkeken. Jan is erg teleurgesteld hierover, hij baalt er behoorlijk van. Zijn vrienden stellen na de wedstrijd voor om naar de kroeg te gaan. Eenmaal in de kroeg aangekomen, ziet Jan dat er ook Ajax-supporters in de kroeg zitten die de overwinning van hun ploeg aan het vieren zijn. Een van Jan's vrienden stelt daarop voor om maar naar een andere kroeg te gaan. Jan is het hier niet mee eens, omdat het bier in deze kroeg beter en goedkoper is. Bovendien zegt Jan dat hij weinig geld bij zich heeft en daarom ook niet naar een duurdere kroeg wil. Jan neemt zich voor om maximaal twee biertjes te nemen. Daarna wil hij overstappen op de cola. Zijn vrienden geven echter allemaal rondjes bier. Jan vindt het lullig voor zijn vrienden om die biertjes af te slaan. Bovendien vindt hij eigenlijk dat een echte kerel geen cola maar bier hoort te drinken. Na zeven biertjes gedronken te hebben, hoort Jan dat de Ajax-supporters anti-Feijenoordliederen aan het zingen zijn. Jan besluit om te gaan kijken wat de Ajax-supporters, die in een ander gedeelte van de kroeg zitten, allemaal aan het doen zijn. Eenmaal bij de Ajax-supporters aangekomen, wordt Jan door één van hen uitgedaagd en uitgescholden. Jan wordt woedend en begint de Ajax-supporter te bedreigen. De andere Ajax-supporters beginnen er zich ook mee te bemoeien. Jan geeft daarop een seintje aan zijn vrienden dat zij erbij moeten komen. De Ajax-supporter noemt Jan daarop een mietje omdat hij de ruzie niet alleen af zou kunnen. Jan geeft hierop de Ajax-supporter een klap in het gezicht. Er ontstaat een vechtpartij tussen Feijenoord en Ajax-supporters in de kroeg. De kroegbaas belt de politie en Jan wordt opgepakt wegens gewelddadig gedrag. Deze keer komt hij er waarschijnlijk niet meer zo gemakkelijk vanaf.....

Schijnbaar onbelangrijke beslissingen van Jan

Huiswerkopdracht

Het huiswerk naar aanleiding van dit onderwerp is om jouw delictscenario nog eens goed door te nemen, eventueel ook de processen-verbaal nog eens te lezen en dan minimaal drie schijnbaar onbelangrijke beslissingen hier uit te halen en op te schrijven, meer mag ook. Je mag gebruik maken van het voorbeeldverhaal dat uitgedeeld is tijdens de bijeenkomst om je hierbij te helpen.

N.B. Begin het delictscenario ongeveer 24 uur voordat je het delict pleegde.

Mijn schijnbaar onbelangrijke beslissingen in mijn delictscenario zijn:

Bijeenkomst 9: Mijn risicosituaties

Doelen

- De deelnemers weten wat risicosituaties, aanstekers, zijn
- De deelnemers herkennen risicosituaties
- De deelnemers weten welke situaties voor hen "aanstekers" zijn

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- deelt de formulieren uit
- zorgt ervoor dat deelnemers zelfstandig de vragenlijst invullen.
- ondersteunt de deelnemers om tot antwoorden te komen
- helpt de trainer om alle deelnemers aan bod te laten komen
- deelt het huiswerk uit

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige bijeenkomst ging over schijnbaar onbelangrijke beslissingen. Voordat je agressief gedrag vertoont neem je bepaalde beslissingen die de kans groter maken dat je in een agressieopwekkende situatie terechtkomt, en dus agressief gedrag gaat vertonen. In de meeste gevallen heb je het niet van jezelf door dat je deze beslissingen neemt, kijk maar naar het voorbeeld van Jan. Je weet meestal ook niet dat jouw eigen beslissingen de kans op een delict groter maken. Het huiswerk naar aanleiding van dit onderwerp was om jouw delictscenario nog eens goed door te nemen, eventueel ook de processen-verbaal nog eens te lezen en dan minimaal drie schijnbaar onbelangrijke beslissingen hier uit te halen en op te schrijven.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.
- Laat de deelnemers schijnbaar onbelangrijke beslissingen noemen die ze gevonden hebben.
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken.
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we het hebben over risicosituaties, zogenaamde "aanstekers". Dit zijn situaties waarin je je zelfbeheersing zou kunnen verliezen. Om dit te voorkomen is het belangrijk dat je weet wanneer de kans groot is dat je je zelfbeheersing verliest. Deze situaties waarin de kans groot is noemen we jouw risicosituaties of jouw "aanstekers". We gaan straks een vragenlijst gebruiken om erachter te komen wat voor ieder van jullie "de aanstekers" zijn.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers weten wat risicovolle situaties zijn	Vragenlijst 1. deel de vragenlijst uit 2. geef de deelnemers uitleg over hoe deze moet worden ingevuld. 3. geef de deelnemers 15 minuten om de lijst in te vullen.	Vragenlijst Bord Stiften
20 min.	Deelnemers weten welke aanstekers voor hen gelden	Bespreken vragenlijst 1. Samen met de deelnemers de vragenlijst bespreken 2. Vaststellen welke aanstekers voor iedere deelnemer van belang zijn (score 5)	Papier Pennen Bord Stiften

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag hebben we het gehad over risicosituaties, de aanstekers. Na het invullen van de vragenlijst zijn we er achter gekomen welke situaties voor ieder van ons risicovol zijn. Dat zijn ieders persoonlijke "aanstekers". Dit is belangrijk om te weten omdat we hierdoor in staat kunnen zijn dat we in deze situaties terecht komen en onze zelfbeheersing verliezen. Het is ook belangrijk dat we ons op die situaties kunnen voorbereiden en daarmee kunnen voorkomen dat we onze zelfbeheersing verliezen.

Huiswerk

Deze keer moeten jullie als huiswerk weer teruggaan naar het delictscenario. Ga aan de hand van de uitslag van de vragenlijst na welke "aanstekers" er voor of tijdens het delict aanwezig waren of waarin je je hebt bevonden. Probeer de risicovolle situaties die voor jou uit de vragenlijst zijn gekomen zo goed mogelijk terug te vinden. Het is mogelijk dat een aansteker in de 24 uur voorafgaande aan je delict meerdere keren is voorgekomen. Probeer deze iedere keer apart op te schrijven.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Wat zijn mijn risicosituaties ("mijn aanstekers")?

Om erachter te komen welke situaties "aanstekers" zijn moet je het volgende doen:

1. Kijk naar de onderstaande lijst en lees de eerste situatie
2. Denk na in welke mate deze agressie bij jou zou kunnen uitlokken (schelden, duwen, spugen, trappen, schoppen, slaan, steken etc.) Kruis het cijfer aan **dat** daarbij hoort:
 1. = helemaal geen uitlokking
 2. = een beetje uitlokking
 3. = aardig wat uitlokking
 4. = veel uitlokking
 5. = zeer veel uitlokking
3. Denk vervolgens na hoeveel vertrouwen je erin hebt dat je je zelfbeheersing niet zal verliezen in deze situatie. Kruis het cijfer aan dat hierbij hoort:
 1. = helemaal geen zelfvertrouwen
 2. = een beetje zelfvertrouwen
 3. = aardig wat zelfvertrouwen
 4. = veel zelfvertrouwen
 5. = zeer veel zelfvertrouwen
4. Doe dit bij alle situaties op de lijst

Agressie uitlokkende situaties						Vertrouwen in eigen beheersing				
Geen		Zeer veel				Geen		Zeer veel		
1		5				1		5		
1	2	3	4	5	Als ik me aan iemand erger	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als anderen stoer doen	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als ik met oudere jongens/ meisjes ben	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als iemand me voor de voeten loopt	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als ik met jongere jongens/ meisjes ben	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als ik word uitgedaagd	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als ik niet met respect word behandeld	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als ik me eenzaam voel	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als mijn familie wordt beledigd	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als ik word gediscrimineerd	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als iemand zegt dat ik iets moet doen	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Als ik indruk wil maken	1	2	3	4	5

1 2 3 4 5	Als ik er aan denk dat ik niet kwaad mag worden	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik me gespannen voel	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik zin heb om te vechten	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik me teleurgesteld voel	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik me lekker wil voelen	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik me schuldig voel over iets dat ik heb gedaan	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als er opeens iets gebeurt	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik ontevreden ben over mezelf	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik kritiek krijg	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik nieuw in een groep ben	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik thuis ruzie heb gehad	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik het gevoel heb voor gek te zijn	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als alles goed gaat	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik me verveel	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als het me allemaal niets meer kan	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als vrienden er bij me op aandringen mee te doen	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik denk dat ik mijn agressie wel in de hand heb	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik anderen zie vechten	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik een film met geweld heb gezien	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik jaloers ben	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik me verdrietig voel	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik aangevallen word	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als iets waar ik mee bezig ben mislukt	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik problemen heb op school/werk	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik alcohol heb gedronken	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik me bedreigd voel	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik moe ben	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	In het weekend	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik uitga	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	As ik verloren heb	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Op bepaalde tijden van de dag	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik afgewezen word	1 2 3 4 5

1 2 3 4 5	Als iemand niet naar mij luistert	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als iemand zegt dat ik iets niet goed	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik drugs heb gebruikt	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als iemand me raar aankijkt	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik aandacht wil	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5	Als ik iets van iemand nodig heb	1 2 3 4 5
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5
1 2 3 4 5		1 2 3 4 5

Als je alle situaties hebt aangekruist, kun je zelf misschien nog situaties bedenken die niet op de lijst staan, maar die wel op jou van toepassing zijn. Schrijf deze erbij.

Als je dit hebt gedaan, schrijf je vier situaties op waarin uitlokking om agressief te reageren het grootst is (cijfer 5) en tegelijkertijd je vertrouwen dat je je zelfbeheersing verliest het kleinst is (cijfer 1) op. Dit zijn jouw vier moeilijkste situaties om niet met agressief gedrag te reageren.

Mijn vier moeilijkste situaties zijn:

1.

2.

3.

4.

Huiswerkopdracht

Deze keer moeten jullie als huiswerk weer teruggaan naar het delictscenario. Ga aan de hand van de uitslag van de vragenlijst na welke "aanstekers" er voor of tijdens het delict aanwezig waren of waarin je je hebt bevonden. Probeer zoveel mogelijk "aanstekers" te vinden. Het is ook mogelijk dat een van de vier risicovolle situaties die uit de vragenlijst naar voren is gekomen vaker in de 24 uur voorafgaande aan je delict is voorgekomen, schrijf deze dan iedere keer opnieuw op.

Bijeenkomst 10: De agressieketen

Doelen

- De deelnemers weten hoe hun agressieketen eruit ziet
- De deelnemers kennen de diverse schakels van hun agressieketen
- De deelnemers weten gebruik te maken van de kennis over hun agressieketen

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- Helpt de diverse deelnemers om hun keten samen te stellen
- Beantwoordt vragen van de deelnemers
- Zorgt ervoor dat de deelnemers aan de slag gaan en blijven

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

Vorige keer ging het over risicosituaties, de aanstekers. Na het invullen van de vragenlijst zijn we er achter gekomen welke situaties voor ieder van ons risicovol zijn. Dat zijn ieders persoonlijke "aanstekers". Dat was belangrijk om te weten omdat we hierdoor in staat kunnen zijn te voorkomen om in deze situaties terecht komen en onze zelfbeheersing te verliezen. Het is ook belangrijk dat we ons op die situaties kunnen voorbereiden en daarmee eveneens kunnen voorkomen dat we onze zelfbeheersing verliezen.

Het huiswerk was om weer terug te gaan naar het delictscenario en aan de hand van de uitslag van de vragenlijst na te gaan welke "aanstekers" er voor of tijdens het delict aanwezig waren of waarin je je hebt bevonden.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt
- Laat de deelnemers de aanstekers noemen die ze gevonden hebben
- Indien deelnemers het niet begrepen hebben kan deze bijeenkomst ook een herhalingsbijeenkomst worden, waarbij de trainer(s) samen met de deelnemers het huiswerk maken
- Maak gebruik van de informatie uit de processen-verbaal

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

We hebben alle schakels van de agressieketen in de afgelopen bijeenkomsten een voor een besproken. In de komende twee bijeenkomsten gaan we de keten tot een geheel maken. Daarmee hebben we dan de volledige keten op papier.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers stellen hun volledige keten samen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neem een deelnemer als voorbeeld 2. Vraag steeds aan hem wat hij voor iedere schakel aan huiswerk heeft opgeschreven 3. Zet dit op het bord onder elkaar 4. Leg overige deelnemers uit hoe de verbinding tussen de verschillende schakels verloopt 5. Behandel de helft van de keten 	Huiswerk Bord Stiften
20 min.	Deelnemers stellen hun volledige keten samen	Alle deelnemers werken voor zichzelf aan hun eigen agressieketen.	Papier Pennen

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag zijn we aan de slag gegaan om van de verschillende schakels een geheel te maken, onze agressieketen. Ook de volgende bijeenkomst zullen we hier de tijd voor hebben.

Belangrijk is dat we onthouden hoe de verschillende schakels met elkaar verbonden zijn en wat de keten in zijn geheel, maar ook de afzonderlijke schakels, voor ons betekenen.

Huiswerk

Probeer jouw agressieketen zover af te maken zover als we hier in de bijeenkomst zijn gekomen. Verder hoeft niet dat komt volgende keer aan bod.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Bijeenkomst 11: De agressieketen, deel 2

Doelstelling

- De deelnemers weten hoe hun agressieketen eruit ziet
- De deelnemers kennen de diverse schakels van hun agressieketen

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Opdrachtformulieren
- Huiswerkbladen

Aandachtspunten voor de trainer

- Maak tijdens de bijeenkomst gebruik van de informatie uit de processen-verbaal van de deelnemers.
- Gebruik de processen-verbaal om de geboden theorie/uitleg te verbinden met de werkelijkheid.
- Bij het bespreken van het huiswerk is het noodzakelijk de processen-verbaal van de deelnemers te kennen en bij de hand te hebben.
- Bij het opgeven van het huiswerk staat de delictsituatie van elke individuele deelnemer centraal.

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- Helpt de diverse deelnemers om hun keten samen te stellen.
- Beantwoordt vragen van de deelnemers
- Zorgt ervoor dat de deelnemers aan de slag gaan en blijven

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

Vorige keer zijn we aan de slag gegaan om van de verschillende schakels een geheel te maken, onze agressieketen. Ook deze bijeenkomst zullen we hier de tijd voor hebben. Belangrijk is dat we onthouden hoe de verschillende schakels met elkaar verbonden zijn en wat de keten in zijn geheel, maar ook de afzonderlijke schakels, voor ons betekenen.

- Vraag de deelnemers of het gelukt is de schakels die vorige keer zijn besproken te beschrijven.

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we verder waar we de vorige keer gebleven zijn.

- Geef de deelnemers gelegenheid weer verder gaan om hun keten op papier te zetten tot zover als besproken is in de vorige bijeenkomst.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers stellen hun volledige keten samen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neem een andere deelnemer als voorbeeld 2. Vraag steeds aan hem wat hij voor iedere schakel aan huiswerk heeft opgeschreven 3. Zet dit op het bord onder elkaar 4. Leg overige deelnemers uit hoe de verbinding tussen de verschillende schakels verloopt 5. Behandel het restant van de keten 	Huiswerk Bord Stiften
20 min.	Deelnemers stellen hun volledige keten samen.	Alle deelnemers werken voor zichzelf aan hun eigen agressieketen.	Papier Pennen

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag zijn we verder gegaan met het samenstellen van onze volledige agressieketen. Hierbij hebben we ook weer benadrukt hoe de verschillende schakels op elkaar van invloed zijn en hoe de volledige keten heeft geleid tot het delict.

Huiswerk

Geen.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Bijeenkomst 12: Het Signaleringsplan fase 3: dreigende crisis/delict

Doelstelling

- De deelnemers weten gebruik te maken van de kennis over hun agressieketen

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Signaleringsformulieren

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- Helpt de diverse deelnemers om hun keten samen te stellen.
- Beantwoordt vragen van de deelnemers
- Zorgt ervoor dat de deelnemers aan de slag gaan en blijven

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige twee bijeenkomsten zijn we bezig geweest om ieders persoonlijke agressieketen op papier te zetten. De komende bijeenkomsten zullen we deze kennis gebruiken om te komen tot een Signaleringsplan. Een plan waarin alle schakels van de keten aan de orde komen en dat ons kan helpen te voorkomen tot een delict te komen. In de volgende fase van de behandeling zal er met dit Signaleringsplan concreet gewerkt worden.

- Geef de deelnemers de ruimte om nog vragen te stellen

- Ga in de antwoorden in op de link met de delictscenario's en het belang voor de toekomst

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

De agressieketen die we allemaal op papier hebben gezet is het voorbeeld van hoe een crisis er bij een ieder van ons uitziet. In het Signaleringsplan wordt dit fase 3 genoemd.

De agressieketen die je vorige bijeenkomsten op papier hebt gezet kan je dus daarbij invullen.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers gebruiken de kennis uit hun agressieketen.	Geef uitleg over Signaleringsplannen. Behandel de verschillende fasen.	Agressieketen Bord Stiften
20 min.	Deelnemers maken hun eigen signaleringsplan	Alle deelnemers werken voor zichzelf om hun eigen agressieketen om te zetten in een Signaleringsplan.	Papier Pennen

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag zijn we aan de slag gegaan om van onze agressieketen een plan te maken waarmee we aan de slag kunnen om te voorkomen dat we wederom een delict zouden plegen, dit heet een Signaleringsplan. De agressieketen is eigenlijk Fase 3 van het Signaleringsplan.

Huiswerk

Verder gaan met het invullen van Fase 3 van het Signaleringsplan.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Bijeenkomst 13. Het Signaleringsplan fase 0: ontspannen

Doelen

- De deelnemers weten gebruik te maken van de kennis over hun agressieketen

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Signaleringsformulieren

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- Helpt de diverse deelnemers om hun keten samen te stellen.
- Beantwoordt vragen van de deelnemers
- Zorgt ervoor dat de deelnemers aan de slag gaan en blijven

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige keer zijn we begonnen om onze agressieketen om te zetten in een Signaleringsplan. De agressieketen kan gezien worden als Fase 3 van een Signaleringsplan, de crisisfase.

- Geef de deelnemers de ruimte om nog vragen te stellen
- Ga in de antwoorden in op de link met de delictscenario's en het belang voor de toekomst

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we kijken naar het tegenovergestelde van onze crisissituatie. Eigenlijk gaan we het tegenovergestelde van de agressieketen invullen. Dit is Fase 0 van het Signaleringsplan, de fase waarin we ontspannen zijn en er niets aan de hand is. De schakels van de agressieketen zijn hierbij niet aan de orde.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers gebruiken de kennis uit hun agressieketen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neem een deelnemer als voorbeeld 2. Vraag steeds aan hem wat hij voor iedere schakel hoe de ontspanning er bij hem uitziet 3. Zet dit op het bord onder elkaar en naast zijn Fase 4. Geef de overige deelnemers steeds uitleg over wat er bedoeld wordt in deze fase. <ul style="list-style-type: none"> - Benadruk het verschil met de fase 3, agressieketen. - Probeer de gehele fase 0 te behandelen 	Agressieketen Bord Stiften
20 min.	Deelnemers maken hun Signaleringsplan	Alle deelnemers werken voor zichzelf om vanuit hun agressieketen fase 0 van het signaleringsplan in te vullen.	Papier Pennen

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag zijn we verder gegaan met het invullen van het Signaleringsplan. Vandaag was dat Fase 0, de ontspanning. Eigenlijk het andere uiterste in vergelijking met fase 3, de agressieketen.

Huiswerk

Verder gaan met het invullen van Fase 0 van het Signaleringsplan.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Bijeenkomst 14: Het signaleringsplan fase 1: lichte spanning(en)

Doelen

- De deelnemers weten gebruik te maken van de kennis over hun agressieketen

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Signaleringsformulieren

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- Helpt de diverse deelnemers om hun keten samen te stellen.
- Beantwoordt vragen van de deelnemers.
- Zorgt ervoor dat de deelnemers aan de slag gaan en blijven.

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige keer zijn we begonnen om onze agressieketen om te zetten in een Signaleringsplan. De agressieketen kan gezien worden als Fase 3 van een Signaleringsplan, de crisisfase. Daartegenover staat Fase 0, de ontspannen fase.

- Geef de deelnemers de ruimte om nog vragen te stellen
- Ga in de antwoorden in op de link met de delictscenario's en het belang voor de toekomst

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

We hebben nu de twee extreme fasen van het Signaleringsplan ingevuld. De ontspannen fase en de crisisfase (onze agressieketen). Vandaag gaan we kijken naar de eerste van de twee tussenliggende fasen. Fase 1 is de fase waarin er al meer spanning is. Kijkend naar onze agressieketen kunnen we waarschijnlijk vaststellen dat enkele schakels "in beweging" lijken te komen. Met andere woorden we kunnen herkennen dat een aantal schakels uit de agressieketen aanwezig zijn, maar nog niet voor problemen zorgen. Wel zullen we hierop alert moeten zijn en mogelijk ook actie(s) ondernemen om weer terug proberen te keren naar Fase 0 van het Signaleringsplan.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers gebruiken de kennis uit hun agressieketen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neem een andere deelnemer als voorbeeld 2. Vraag steeds aan hem wat hij voor iedere schakel hoe lichte spanning er bij hem uitziet 3. Zet dit op het bord onder elkaar en tussen zijn Fase 0 en Fase 3 4. Geef de overige deelnemers steeds uitleg over wat er bedoelt wordt in deze fase. <ol style="list-style-type: none"> a. Benadruk het nog aanwezige verschil met de fase 3, agressieketen. b. Benadruk de overeenkomsten met Fase 0 	Agressieketen Bord Stiften
20 min.	Deelnemers maken hun Signaleringsplan	Alle deelnemers werken voor zichzelf om vanuit hun agressieketen fase 1 van het Signaleringsplan in te vullen.	Papier Pennen

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag zijn we verder gegaan met het invullen van het Signaleringsplan. Vandaag was dat Fase 1, lichte spanning. Deze fase ligt nog dicht bij de ontspannen fase, maar toch kunnen we al een aantal schakels uit de agressieketen herkennen. Belangrijk om te onthouden is dat we inderdaad de schakels kunnen herkennen en ook leren welke actie(s) we kunnen ondernemen om terug te keren naar de ontspannen fase.

Huiswerk

Verder gaan met het invullen van Fase 1 van het Signaleringsplan.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Bijeenkomst 15: Het Signaleringsplan fase 2: matige spanning(en)

Doelen

- De deelnemers weten gebruik te maken van de kennis over hun agressieketen

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Pennen
- Signaleringsformulieren

Therapeutische aspecten

Interventies

- Als een deelnemer niet gemotiveerd is of de bijeenkomst verstoort door zijn gedrag, dan wordt hij eenmaal gewaarschuwd. Verandert zijn gedrag niet, dan wordt hij uit de bijeenkomst gestuurd. Hierna volgt altijd een gesprek met de deelnemer.

Houding

- De houding van de trainer(s) is empatisch-normatief. Aan de ene kant dient de trainer zich goed in te kunnen leven in de gevoelens en gedachten van de deelnemers om een goede werkrelatie te kunnen laten ontstaan. Anderzijds dient het agressieve gedrag nooit te worden gebagatelliseerd en hoeft een deelnemer in de bijeenkomsten niet 'gespaard' te worden.
- Confrontaties zijn soms noodzakelijk zijn (m.n. over feiten die in het proces-verbaal staan Maar die de deelnemer niet vertelt), maar er dient voor te worden gewaakt dat een deelnemer het gevoel krijgt zich te veel te moeten verdedigen, waardoor de werkrelatie verstoord kan raken.

Rol van de co-trainer

- Helpt de diverse deelnemers om hun keten samen te stellen.
- Beantwoordt vragen van de deelnemers
- Zorgt ervoor dat de deelnemers aan de slag gaan en blijven

Inhoud programma

[5 min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige keer zijn we begonnen om naast onze agressieketen en de ontspannen fase de stappen ertussen in te vullen. We zijn daarbij begonnen met de fase die dicht bij de ontspannen fase ligt (Fase 1). We herkenden daarbij een aantal schakels uit de agressieketen, maar het leidt nog niet tot problemen.

- Geef de deelnemers de ruimte om nog vragen te stellen
- Ga in de antwoorden in op de link met de delictscenario's en het belang voor de toekomst

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

We hebben nu drie van de vier fasen ingevuld. Vandaag gaan we ons bezig houden met Fase 2, matige spanning. Dit is de fase waarbij er al behoorlijk wat schakels van de agressieketen aanwezig zijn. Bij deze fase kan het zijn dat het ons niet zelf meer lukt om de spanning te doen afnemen. Mogelijk hebben we op sommige punten al hulp of ondersteuning van anderen nodig om te voorkomen dat we in fase 3 terecht gaan komen. Het vragen van hulp kan zelfs in deze fase al moeilijk zijn.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemers gebruiken de kennis uit hun agressieketen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neem een andere deelnemer als voorbeeld 2. Vraag steeds aan hem wat hij voor iedere schakel hoe matige spanning er bij hem uitziet 3. Zet dit op het bord onder elkaar en tussen zijn Fase 0, 1 en Fase 3 4. Geef de overige deelnemers steeds uitleg over wat er bedoeld wordt in deze fase. <ul style="list-style-type: none"> - Benadruk het nog aanwezige verschil met de fase 3, de agressieketen. - Benadruk ook het verschil met Fase 0 	Agressieketen Bord Stiften
20 min.	Deelnemers maken hun Signaleringsplan	Alle deelnemers werken voor zichzelf om vanuit hun agressieketen fase 2 van het signaleringsplan in te vullen.	Papier Pennen

[15 min.] Evaluatie en afsluiting van de bijeenkomst

Vandaag zijn we verder gegaan met het invullen van het signaleringsplan. Vandaag was dat Fase 2, matige spanning. Deze fase ligt al duidelijk dichterbij de crisissituatie, de agressieketen. Meerdere schakels hieruit zijn aanwezig. Het kan zelfs belangrijk zijn om in deze fase hulp van andere te hebben of in te kunnen schakelen om te voorkomen in de crisisfase terecht te komen. Hoewel nog niet de gehele agressieketen "actief" zijn er wel behoorlijk veel schakels al "in beweging" dat de situatie wel als zorgelijk betiteld kan worden.

Huiswerk

Verder gaan met het invullen van Fase 2 van het signaleringsplan.

Terugkoppeling van de trainers aan het team

Een van de trainers zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken.

Bijeenkomst 16: Afsluiting module 5

Doelen

- De deelnemers hebben kennis van hun eigen agressieketen
- De deelnemers (h)erkennen de verschillende fasen van het signaleringsplan
- De deelnemers kunnen zelfstandig verder om het signaleringsplan te gebruiken.

Benodigde materialen en voorbereiding

- Bord en stiften
- Certificaten voor de geslaagde deelnemers
- Eindverslagen
- Module evaluatieformulier GoA om mee te geven

Inhoud programma

[5min.] Aanvang van de bijeenkomst; welkom

[5 min.] Terugblik op vorige bijeenkomst en bespreken huiswerkopdracht

De vorige keer hebben we de laatste fase ingevuld van het Signaleringsplan. Hiermee zijn we ook aan het einde gekomen van deze module. We hebben nu onze agressieketen op papier. Ook het Signaleringsplan is klaar en kunnen we vanaf nu gaan gebruiken.

- Vraag de deelnemers of het huiswerk is gelukt.

[5 min.] Inleiding huidige bijeenkomst; uitleg doelen, inhoud en werkvorm(en)

Vandaag gaan we stilstaan bij het eindresultaat van deze module. We hebben nu allemaal kennis wat er gebeurd is vlak voor en tijdens ieders delict. Ook hebben we een Signaleringsplan gemaakt waarin we in 4 fasen beschreven hebben hoe we vanuit een ontspannen situatie geleidelijk in een crisissituatie terecht zouden kunnen komen. Belangrijk is dat we de twee tussenliggende fasen (1 en 2) goed leren te hanteren en gaan genieten van de tijden die we in fase 0 zullen verkeren.

Duur	Doelen	Inhoud	Materialen
15 min.		Pauze	
25 min.	Deelnemer kan bij elk doel van deze module aangeven in hoeverre dat het doel behaald is en welke leerpunten er nog zijn (samen met de trainer).	De module wordt individueel afgerond door het module Eindverslag samen met de individuele deelnemer en zo nodig de persoonlijk begeleider in te vullen en te bespreken. De deelnemers krijgen drinken aangeboden ter afsluiting van de module. Ze worden gevraagd om anoniem - met ondersteuning van hun persoonlijk begeleider - het Module evaluatieformulier deelnemers GoA in te vullen. De trainers geven het formulier mee.	Eindverslag module 5 Module evaluatie formulier deelnemers GoA
30 min.		De Certificaten worden ingevuld en door de trainers overhandigd. Iedere deelnemer wordt hierbij door de trainer en/ of co-trainer kort toegesproken.	Certificaat

[5 min.] Afsluiting van de bijeenkomst

Bedankt voor jullie aanwezigheid door de weken heen. Ik hoop dat jullie er wat van geleerd hebben en dit ook kunnen toepassen in het dagelijks leven. Succes!

Terugkoppeling van de trainers aan het team en de onderzoekers bij afronding module

(Zie voor meer informatie en voor de formulieren de Algemene inleiding van de Programmahandleiding GoA, de Beoordelings- en evaluatiehandleiding, en de Managementhandleiding)

Individuele deelnemerskaart

De co-trainer zorgt ervoor dat namens de trainers voor alle deelnemers de Individuele deelnemerskaart wordt ingevuld. De Individuele deelnemerskaarten worden per deelnemer teruggekoppeld aan de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke. Bij de cliëntbesprekingen in teamvergaderingen worden voortgang en bijzonderheden besproken. Indien nodig aangevuld met telefonisch overleg of een gesprek op afspraak.

Eindverslag module GoA

Aangezien het de laatste bijeenkomst van de module was vullen de trainers voor deze module per deelnemer ook het Eindverslag module GoA in. De trainers zorgen ervoor dat de persoonlijk begeleider en de behandelverantwoordelijke van de deelnemers na afronding van de Eindverslagen een kopie ontvangen.

Module evaluatieformulier deelnemers GoA

De deelnemers vullen het Module evaluatieformulier deelnemers GoA in, met ondersteuning van hun persoonlijk begeleider. Zij doen dit anoniem. De persoonlijk begeleiders zorgen ervoor dat de ingevulde evaluatieformulieren van de deelnemers aan de onderzoekers van de instelling worden overgedragen. De trainers delen de evaluatieformulieren dus alleen uit, ze houden zich niet bezig met het invullen van de formulieren en ze bekijken niet wat de deelnemers invullen. In het kader van de procesevaluatie worden de trainers op de hoogte gesteld van de algemene bevindingen (anoniem) van de deelnemers.